

III

Ἀρχαῖα νομίσματα ἐκ Μαρκιανοπόλεως

Καί' εἰδήσεις τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ ἐφημερίδων, ἃς ἐπεβεβαίωσε καὶ ὁ κ. Ν. Μούσμοφ, διευθυντῆς τοῦ ἐν Σόφια νομισματολογικοῦ μουσείου δι' ἀνακοινώσεώς του ἐν τῇ ἐφημερίδι *Μῆρ* ἀπὸ 21 τ. Νοεμβρίου, εὑρέθησαν δύο μεγάλοι πύθοι (dolia), πλήρεις ἀρχαίων νομισμάτων, ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Μαρκιανοπόλει, ἥς τὴν θέσιν ἐπέχει ἡ νῦν κόμη *Ποταμός Λέβνα* ἐν τῇ περιφερείᾳ Βάρνης. Ἡ ἀποκάλυψις τούτου τοῦ θησαυροῦ ἦτο ὅλως τυχαία γενομένη τῇ 10 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς βάθος δύο μέτρων ὑπὸ τὸ ἔδαφος ὑπὸ τινος πρόσφυγος ὀρύσσοντος λάκκον ἐντὸς τῆς ἐν τῇ κόμῃ οἰκίας του. Τὰ νομίσματα αὐθημερὸν κατεσχέθησαν ὑπὸ τῶν ἀρχῶν πλὴν ἐνὸς τετάρτου αὐτῶν διαρπαγέντος ὑπὸ τῶν χωρικῶν καὶ ξυμσθέντα ἔσχον βάρους 289 χιλιογράμμων, ὧν τὰ 236 μετεκομίσθησαν εἰς τὸ ἐν Σόφια μουσεῖον, τὰ δὲ 50 εἰς τὸ ἐν Βάρνῃ.

Ὁ νομισματολόγος Μούσμοφ, ὅστις ἀνέλαβε τὴν μελέτην καὶ κατέταξεν αὐτῶν, ἀνακοινεῖ ὅτι ἐκ τῆς ἐξετάσεως ἱκανῶν νομισμάτων κατασχεθέντων εἰς τὰς πείρας τῶν χωρικῶν προκύπτει ὅτι ταῦτα εἶναι τοῦ I—III μ. χ. αἰῶνος. Τῶν νομισμάτων ἅλλα εἶναι ἀργυρᾶ, ἅλλα μεμειγμένα μετὰ κασιτέρου καὶ ἅλλα χαλκᾷ ἐπαργυρωμένα διὰ λεπτοῦ στρώματος ἀργύρου. Ἐκ τούτου πλὴν τῶν ἀπέφθων ἀργυρῶν πάντα καλύπτονται ὑπὸ σκωρίας. Ὑποτίθεται ὅτι ὁ θησαυρὸς οὗτος ἀνήκεν εἰς τὸ δημόσιον καὶ κατεχώσθη κατὰ τὰ τέλη τοῦ III μ. χ. αἰῶνος, ὅποτε ἐγένοντο αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν Γότθων εἰς τὴν Θράκην, διότι φαίνεται ἀδύνατον ὅτι ὁ ἰδιώτης ἐν τοῖς τότε χρόνοις ἦτο κάτοχος τοσούτου πλούτου, τ. ἔ. 400 περίπου χιλιογράμμων ἀργυρῶν νομισμάτων. Τοῦτο θὰ διασαφηνισθῇ ἐκ τῶν γεννησομένων ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ συστηματικῶν ἀνασκαφῶν, ἐξ ὧν ἐλπίζεται ἡ ἀνεύρεσις καὶ ἑτέρων ἀρχαιοτήτων, διότι οἱ πύθοι κατεχώσθησαν ἐν τῇ γωνίᾳ δημοσίου πιθανῶς κτιρίου, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν σφωδρῶν λειψάνων τούτων.

Ἡ Μαρκιανόπολις ἢ ἡ Μαρκιανοῦ πόλις ἔκειτο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐξ Ἀγγιάλου διὰ τοῦ Αἰμου εἰς τὴν κάτω Μοισίαν ἐν ᾧ σημείῳ ἡ ὁδὸς διεσχίζετο εἰς δύο κλάδους, ὧν ὁ μὲν βορειοδυτικὸς ἦγεν εἰς Δορόστολον (Σιλίστριαν), ὁ δὲ ἀνατολικὸς εἰς Ὀδησσὸν (Βάρναν) καὶ τὰς ἄλλας Παρενεσιονποντίας πόλεις. Ἀπέειχε 18 χιλιόμετρα τῆς Ὀδησσού νοτιοδυτικῶς κειμένη παρὰ τῷ Ποταμῷ ἐν ᾗ ἀκριβῶς θέσει κεῖται σήμερον ἡ κόμη *Ποταμός Λέβνα*, ὡς διεπιστώθη ἐκ διαφορῶν ἐρειπίων καὶ τινῶν ἐπιγραφῶν. Ἡ πόλις ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ (98—117 μ.χ.)

καὶ ὀνομάσθη πρὸς τιμὴν τῆς ἀδελφῆς τοῦ αὐτοκράτορος Μαρκεανῆς (Marcellini, XXVII, 4, 12, *Δεξιπουν* fr. 17), ὡς ἡ Πλωτινόπολις παρὰ τῷ νῦν Λιδυμοταίῳ πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου του Πλωτίνης. Ὁ Γότθος ἱστορικός Gordanes ἀφηγεῖται (de getarum origine et rebus gestis, v) τὴν ἐξῆς περὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς πόλεως παραδόσιν, ἣτις διασώζεται καὶ σήμερον παρὰ τοῖς παροίκους. Θεραπεινὺς τῆς Μαρκιανῆς ἀντιοῦσα διὰ χροστοῦ ἀγγεῖον ὕδωρ ἐκ τοῦ Ποταμοῦ ὠλίσθησε καὶ ἐκρήμισε τὸ ἀγγεῖον εἰς τὸν ποταμόν. Ἀναζητηθὲν τὸ ἀγγεῖον καὶ μὴ ἀνευρεθὲν ἐνομίσθη ὅτι παρυσύρθη ὑπὸ τοῦ ρεύματος. Μετὰ τινὰς ὅμως ἡμέρας ἀνῆλθεν αὐτόματον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος. Ὁ Αὐτοκράτωρ ὑποθέσας ὅτι Θεὸς τις ποταμὸς ἐνοικεῖ ἐν τῷ ὕδατι, ὅστις ἔκαμε τὸ θαῦμα, ἔτισε παρὰ τῷ ποταμῷ τὴν πόλιν καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς ἀδελφῆς του Μαρκιανῆς.

Ἡ Μαρκιανόπολις κατοικεῖτο ὑπὸ Ἑλλήνων τὸ πλεῖστον, διότι ὁ βίος, ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ἐσωτερικὴ τῆς διοικήσεως (βουλὴ καὶ δῆμος) ἦσαν ἐλληνικά ὡς μαρτυρεῖται ἐκ τε τῶν νομισμάτων καὶ τῶν ἐπιγραφῶν τῆς πόλεως. Οὐδαμῶς ἄρα διέφερε τῶν λοιπῶν ἐν τῇ Θράκῃ ἐπὶ Ρωμαيوκρατίας ἰδρυθεῖσων πόλεων, αἵτινες διὰ τῆς εἰς αὐτάς συρροῆς Ἑλλήνων ἀποικῶν ἀρχεῖσθαι ἐλάμβανον ἐλληνικὸν χαρακτῆρα, ὡς ἦσαν καὶ οἱ Νικόπολις πρὸς Ἴστρω (Νικοῦνη) ἡ Σερχιδί (Σόφια), ἡ Παταλία (Κιονστεντίλ) κτλ. Αυτόνομος λοιπὸν οὖσα εἶχε τὴν προνομίαν τοῦ κόπτεν ἴδια νομίσματα. Ταῦτα πάντα, πλὴν τινῶν ἐχόντων ἐν τῇ ὄψει τὴν ἐπιγραφὴν ΜΑΡΚΙΑΝΟΠΟΛΙΣ καὶ κεφαλὴν τῆς πόλεως, ὡς πόλιούχου θεᾶς, ὅπισθεν δὲ τὴν Κυβέλην ἢ τὸν Ἡρακλεᾶ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΜΑΡΚΙΑΝΟΠΟΛΙΤΩΝ εἶνε αὐτοκρατορικά, τ. ἔ. φέρουσιν ἔμπροσθεν μὲν τὴν κεφαλὴν ἢ τὴν προτομὴν τοῦ αὐτοκράτορος μετὰ τοῦ ὀνόματος του ἑλληνιστί, ὅπισθεν δὲ εἰκόνας θεῶν ἢ σύμβολα αὐτῶν μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΜΑΡΚΙΑΝΟΠΟΛΙΤΩΝ ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ διοικοῦντος τὴν ἐπαρχίαν ἐλάττω (κάτω Μεισίαν), ὅμοια πρὸς τὰ νομίσματα τῶν λοιπῶν ἐν Θράκῃ ἐλληνικῶν ἀποικῶν καὶ πόλεων.

Αὐτοκρατορικά νομίσματα τῆς Μαρκιανοπόλεως εἶναι γνωστὰ ἡμῖν μέχρι τοῦδε τῆς Σαβείνης, γυναικὸς τοῦ Ἀδριανοῦ (117—138), Μάρκου Ἀθηλίου (161—180), Κομμόδου (188—192), Σεπτιμίον Σεβήρου (193—211), Σεπτιμ. Σεβήρου καὶ Ἰουλίας Δόμνης (γυναικὸς του), Ἰουλίας Δόμνης, Καρακάλλα καὶ Γέτα, Καρακάλλα καὶ Ἰουλίας Δόμνης (μητρός του), Γέτα (211), Μακρίνου (218), Μακρίνου καὶ Διαδουμενιανοῦ (νιού του), Διαδουμενιανού, Ἐλεογαβάλου (218—222), Ἐλεογαβάλου καὶ Ἰουλίας Σοαμίας (μητρός του), Ἐλεογαβάλου καὶ Ἰουλίας Μαΐσας (μάμης του), Ἀλεξάνδρου Σεβήρου (222—235), Ἀλεξάνδρου Σεβήρου καὶ Ἰουλίας Μαμαίας (μητρός του), Ἰουλίας Μαμαίας, Γορδιανοῦ III (238—244), Γορ-

διανοῦ καὶ Σεράπιος, Γορδιανοῦ καὶ Τρανκυλλίνης (συζύγου του), Τρανκυλλίνης, Φιλίππου πατρὸς (244—249) καὶ Ὡτακλίας (συζύγου του), Φιλίππου νιού καὶ Σεράπιος. Ἐκ τούτων τῶν αυτοκρατόρων, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν πρὸς ἀνάμνησιν ἐκκοπέντων μεταλλίων, ἐπεσκέψαντο τὴν πόλιν ὁ Καρακάλλας κατὰ τὴν εἰς Θράκην πορείαν του καὶ ὁ Γορδιανὸς ὁ ΙΙΙ.

Θεοὶ εἰκονιζόμενοι ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς πόλεως εἶναι: ὁ Λύκιος Ἀπόλλων, ὁ Ἀσκληπιός, ἡ Τύχη, ὁ Ζεὺς, ὁ Ἑρμῆς, ὁ Ἡρακλῆς, ἡ Κυβέλη, αἱ τρεῖς Χάριτες, ἡ Νέμεσις, ἡ Ἐλευθερία, ἡ Ὁμόνοια, ἡ Ἰσότης, ἡ Ἀφθονία, ὁ Ποτάμος, ἡ Πόλις, ἡ Ὑγίεια, ὁ Σέραπις κλπ. Κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Διοκλητιανοῦ διαίρεσιν τῆς Θράκης εἰς ἑξ ἑπαρχίας (provinciae) ἡ Μαρκιανόπολις μετὰ τῆς Ὀδησοῦ, Νικοπόλεως πρὸς Ἰστρῳ καὶ Δοροστόλου ὑπήγετο εἰς τὴν κάτω *Μοισίαν* (Marcellini, XXVII, 4, Sexti Rufi, breviar. IX, Polemii Silvii, σελ. 254, tabulae Veronensis σελ. 507). Ἡ πόλις, ὡς φαίνεται, πολλάκις κατεστράφη ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων τὴν χώραν βαρβάρων. Ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (περὶ κτισμάτων. IV, 11) μνημονεύεται ὡς μία τῶν ὁχαιρωθεισῶν πόλεων ὑπὸ τοῦ Ἰουστιανοῦ. Πιθανῶς ἡ τελεαία καταστροφή τῆς πόλεως ἐγένετο ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τοῦ Ἀσπαροῦχ (679), ἐξ οὗ καὶ ἐγκαταλείφθη ὑπὸ τῶν κατοίκων της, ὀλίγῳ δὲ βραδύτερον οἱ Βούλγαροι ἡγεμόνες ἐχρησιμοποίησαν τὸ λίθινον ὄλικόν αὐτῆς πρὸς κτίσιν τῆς πρώτης βουλγαρικῆς πρωτεύουσας *Πλίσκας*, διότι πλείστοι καταργασμένοι λίθοι ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῆς *Πλίσκας* ἔχουσι τοὺς ὁμοίους τῶν κυλομένων καὶ νῦν ἔτι ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς κόμης καὶ πέριξ αὐτῆς ἦτις ἐπέχει, ὡς προεργήθη, τὴν θέσιν τῆς πάλαι ποτὲ Μαρκιανοπόλεως. (*Ἴδε καὶ Σπ. Σακελλαριάδου, Πόλεις καὶ θέσμις Θράκης κτλ. Ἀθῆναι ἐτ. 1929, σελ. 167).

Μαριανδισγίς. Τροάδα
Νομοματα

Καὶ εἰδὸς γυν. ἐν Βυζαντίῳ

Ἀρχαία νο-
μίσματα
Μαρια-
νδισγίς.
ὑπὸ Κ. Μ.
Παροζίδου
ἐν Πρα-
νοῖς Τόμος Β.
1929
σελ. 364-371

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ